

(z povídky Svědectví Václava Kotála)

Svitla ve mně nejistá naděje, že tu snad po Martě Krčmářové také nebude ani stopa, ale když jsem přišel ke dveřím, sklaplo mi. U zvonku bylo právě jen její jméno a žádné jiné. Měl bych ještě dodat, že bylo právě pozdní odpoledne, kolem páté hodiny. Odhodlaně jsem zazvonil.

Za chvíli se dveře otevřely dokořán, ale nikoho jsem neviděl. Přesto jsem vkročil do chodby. Než jsem se stačil rozhlédnout, dveře se za mnou opět zavřely a v šeru jsem uslyšel, jak se v zámku otočil klíč a byla na nich zasunuta i závora. Současně se ozval velice jemný ženský hlas:

Jsem ráda, že jste přišel.

Vedle mě stála asi čtyřicetiletá žena ve slušivých černých šatech a se třemi tvářemi. Očekával jsem všechno možné, ale tohle ne. Myslím, že jsem na pár okamžiků nebyl schopen ani se pohnout. Říkám-li žena se třemi tvářemi, není to symbol, je to fakt. Marta Krčmářová měla kolem levého oka takřečený oheň, jakoby zanícenou červenou kůži, a pod ní na tváři jí rostla ještě jedna menší, kávově hnědá, houbovitá, na první pohled cizopasník. Lékařsky tomu nerozumím, ale vypadalo to jako houba na pařezu. S doplňkem zdravé pravé líce působila tísnivě, o to tísnivěji, že postavou byla žena v černém když ne sexbomba, tak aspoň velmi přitažlivá. Právě rozpor mezi tváří a tělem, podporovaný ještě něžným hlasem, mě pobízelo, abych se raději vypoklonkoval.

Jenže to nešlo. Dal jsem se na vojnu, musel jsem bojovat, i když se ve mně svářil soucit s odporem, za který jsem se sice v hloubi styděl, ale nebyl jsem s to ho potlačit.

Vedla mě chodbou ke dveřím vlevo. Tam seděl človíček, jenž, aby viděl na stůl, musel si dát na židli pod zadek dva tlusté polštáře. Nebyl to už mladík, a tak jeho zakrslost působila o to zrůdněji.

Dovolte, představím vás. Pan Horký. A to je pan Kotál, Mirku, řekla Marta Krčmářová, snažící se zachovávat nenucenost chování.

Těší mě, že vás poznávám, řekl lilipután, Martička mi o vás vyprávěla vždy jen to nejlepší. Jsme šťastni, že jste se uvolil přijít.

Nepovažoval jsem za moudré cokoli vysvětlovat, tak jsem se jen se značným přemáháním líbezně usmál. Lépe řečeno snažil jsem se, aby úsměv líbezně vypadal, o výsledku však svědčit nemůžu.

Posaďte se přece, řekla Marta Krčmářová. Uvařím kávu, jestli ještě nějakou mám.

Už přes týden jsme nenakupovali, vysvětlil pan Horký. Věřili jsme, že nám zásoby stačí, než přijdete. Dnes jsme měli k obědu placky z posledních brambor, ale byli bychom nehladověli ještě ani zítra, zůstalo tam myslím drobet krupice. Jestli se neurazíte, vezměte si ji potom s sebou.

Nikdy jsem naštěstí nebyl v blázinci, ale zdálo se, že přítomnost v tomto domě je za blázinec skvělou náhradou. Padala však na mě čím dál víc jakási tíseň, neboť jsem dosud nenašel větu, která by dokázala, že jsem neoněměl.

Paní domu se hlomozila kolem elektrického dvojvaříče a panu Horkému bimbaly krátké nohy ze židle dolů, dosahující nejvýš do třetiny vzdálenosti mezi sedátkem a podlahou.

Nedělejte si starosti, podařilo se mi konečně najít řeč a obrátil jsem se k hospodyni. Už jsem dnes jednu kávu měl.

Snesete i druhou, je jí dost pro všechny, řekla ona.

A pan Horký slíbil výhrůžně: Budete ji potřebovat.

Šel jsem vlastně jen tak okolo, byl jsem tu nedaleko u někoho, tak jsem vás chtěl poznat, koktal jsem. Abych vám řekl, že se nemusíte bát otevřít na noc okno, tím nic nezachráníte, s obranou se musí začít jinde.

Na tom už teď nesejde, minila Marta Krčmářová. Hlavně že jsme u cíle. A nesla na

stůl tři šálky s kávou. Když jsem do černé tekutiny ponořil lžičku, vzpomněl jsem si, že v dopise bylo inzerováno moka, zatímco tohle byl prachobyčejný český turek, spíš brynda, slabá a vyčichlá už nejméně před měsícem.

Chceme vám pomoci, prohlásila Marta a pozorně si mě prohlížela, jako by se chtěla přesvědčit, jsem-li jejich pomoci hoden.

Vybral jste si dobrý boj, pochválil mě pan Horký, bojím se však, že vítězství k vám nespíchá. Mluvím, jak jistě chápete, o problému, který jste tak pěkně rozebral v televizi. Lidi, dokud se nezačnou dusit, nikdy neuvěří, že už je to se vzduchem, který dýchají, tak zlé. Nemám pravdu?

Odvětil jsem, že pravdu má. Chtěl jsem ještě dodat, že mé zásluhy přeceňuje, vždyť vše, co jsem udělal, je pouhé přednesení problému veřejnosti, ale nenechal mě domluvit.

Zavřela jste dobře? zeptal se své společnice. Když přikývla, obrátil se znovu ke mně: Nezdržíme vás dlouho.

Nikam nespíchám, ujistil jsem ho dvorně. Krčmářová už u stolu zase nebyla. Kutila něco za mými zády, nechtěl jsem se otáčet. Sklíčenost, která na mě padala, byla čím dál tíživější.

Měl jsem se otočit, dnes to vím, ale věci, které měl člověk udělat, jsou obvykle jasné, až když je pozdě.

Náhle se mi zezadu kolem hrudi ovinul silný provaz, a než jsem si uvědomil, co se děje, byl jsem pevně přivázán k opěradlu židle. Škubal jsem sebou vši silou, ale marně.

(z povídky Setkání po letech)

Čekal.

Pak přijela. Černá truhla s kyticí růží na víku.

Chvilí postál, soustředil se.

Zavřel dveře. V zámku nebyl klíč. Nastavěl až pod kliku nějaké bedničky.

Měl kleště, kladívko i malé dláto. Zrychlený tep.

Viděl v duchu Ladčiny nohy jako tenkrát, když skočil do vody pro její klobouček. Stála na mostě, maličko rozkročena. Dlouho se k ní vzhůru díval, ale ona nohy k sobě nedala. Usmívala se. Smála se mu! Když z vody vylezl, byl zplihlý jako zmoklý kohoutek.

Vyrazil na něm pot. Představy v jeho hlavě se předháněly.

Víko bylo těžší, než předpokládal. V posledním okamžiku dostal strach, že tam vážně nebude.

Ale byla tam. V černém jako vdova. Ale rty jí natřeli načerveno. Zestárla. Kůže na ruce už se scvrkávala. Ale byla to ona. Jeho minulost. A protože už neměl budoucnost, tak jeho všechno.

Z jeho strany to nikdy nebyl bezvýznamný flirt. To ona si s ním jen hrála. Přemluvila ho k tomu výletu ve služebním autě, tajně vypůjčeném. Shazovala ho, když nechtěl moc pít. Nutila ho řídit, když byl opilý. Líbala ho za jízdy.

Málem se zabili. Bylo to nádherné. A pak ho už odmítla vidět. Vdala se.

Umřela.

Na ruce jí svítí prsten. Teď si uvědomil, že ten prsten jí dal on. Není pochyby. Je to jeho prsten, proto jí ho nechali, že ho není žádná škoda, šunt. Ale nosila ho!

Vezme si ho. Studený ztuhlý prst. Naklonil se blíž. Upřeně jí hleděl do nehybné tváře.

Miláčku, šeptal, vrať mi ho.

Jako by se jí zachvěly řasy. Couvl. Poplašeně se rozhlížel. Je sám. S ní. Zacloumal mrtvým tělem. Hlava se jí svezla na stranu. Pokoušel se prsten stáhnout, ale nešlo to. Zmateně se ohlédl ke dveřím. Bedničky narovnané jedna na druhou až pod kliku se nehýbaly. Přesto se

rozklepal. Otevřená rakev ležela právě pod světlem. Na žárovce nebylo žádné ochranné sklo. Nedávno ho rozbili a náhradní zatím nikde.

Kdyby tady bylo tma, dala by mu ho. Potmě se nikdy nebránila. Potmě byla vláčná a měkká.

Vztyčil se. Uchopil odklopené víko truhly, s námahou ho zvedl a ohnal se s ním po žárovce. Povedlo se. Jen to prsklo a oba je pohltila tma. Víko se mu vymklo z rukou, ztratil rovnováhu, upadl. Jako by uhodil hrom. Poslouchal. Hmatal kolem sebe.

Našel znovu její sepjaté ruce. Nahmatal prsten. Hladil ji. A vtom ucítil, že ho táhne k sobě. Její prsty se propletly s jeho. Ještě si dokázal kleknout. Ale pravou ruku měl jako ve svěráku.

Co děláš? Neblázni, šeptal. Budou se po mně shánět. Pusť! Chci jen ten prsten! Na památku.

Pokrýval ji studenou ruku polibky. A cítil, jak se její druhá paže zvedla a položila se mu na šiji. Měkké přilnavé prsty sklouzly níž.

Ne! Chtěl vykřiknout, ale cítil její hebké vlasy. Horko. Teď už studil jen prsten.

(z povídky Svědectví inspektora Toufara)

Šel jsem do svého pokojíku spát, přesněji s úmyslem spát, ale už když jsem se blížil k domu, překvapilo mě světlo v oknech. Neobvyklá věc. Bylo před půlnocí a pan Prouza, jestliže byl kdy doma, měl zřejmě ve zvyku uléhat se slepicemi. Aspoň jsem si to dosud myslel. Dnes svítil jako o pouti.

Podle zvyku jsem přesto ztlumil krok a při odmykání jsem přitáhl dveře, aby zámeček tolik necvakl. Zbytečně. Z celého přízemí se linulo světlo, pokoj pana Prouzy byl otevřený, nebylo možné projít nepozorován. Nevěděl jsem, mám-li co nejrychleji vyběhnout po schodech anebo se naopak zastavit a pozdravit. Můj domácí to rozhodl za mne. Seděl v pokoji s mužem, kterého jsem viděl poprvé, a jakmile mě zaznamenal, zavolal:

Pojďte k nám, pane Toufare, jdete jako na zavalanou. Nemůžeme tu láhev dorazit, budeme rádi, když nám s ní pomůžete.

Vešel jsem.

Dovolíte, představím vás, řekl pan Prouza. Musím na tomto místě zdůraznit, že to byl jiný Prouza. Obličej a elegance, ty jsem znal, ale tohle byl navíc i příjemný člověk, dokonalý společník. Napřáhl ke mně paži ve zdvořilém gestu, jako by mě představoval ministrovi, a řekl:

Nový učitel zdejší školy, pan Antonín Toufar, a tohle je můj... Pan ředitel Kabát.

Těší mě, řekl ten člověk a zdálo se, že ho nijak nepřekvapil můj úlek, ani jak jsem rychle strhl ruku zpátky k tělu. Pan Prouza také nepovažoval za nutné dát najevo, že si toho všiml.

Krve by se byl ve mně nedořezal, jak se hezky říká. Myšlenky mi utíkaly hlavou, aniž zanechávaly stopy, a jen jedna, nezformulovaná, snad že se jí mozek bránil dát přesnou podobu, ta se točila kolem pojmu záhrobí. A samozřejmě ani to není vyjádřeno správně.

Ředitel Kabát. Odvážil jsem se na něj znovu podívat. Jako by držel oční víčka otevřená jen s námahou. Napadl mě nehorázný nesmysl, že se musím jít zítra podívat na hřbitov a na tu smuteční vrbu, na které se oběsil. Šlehla mě, nevím proč, představa, jak se pod ním zlomila větev a jak spadl rovnou do hrobu ke své ženě.

Doufám, že vám není proti mysli červené víno. Jde na krev, hlaholil pan Prouza a znovu nadhodil, že oni už mají dost. Ne že by prý byli opilí, ale nějak jim to dnes neklouže do hrdla. Řešili takový případ..., ale s tím mě nebudou zatěžovat. Co škola? Líbí se mi tam? Ředitel Ptáček je vynikající muž, příliš sice nevyrostl, pan Prouza se uchechtl, ale jinak

všecka čest, vždyť už jen to, že mě poslal bydlet sem na tuhle skoro samotu, mluví v jeho prospěch.

Zatímco povídal a já příkyvoval, stačil jsem si všimnout, že Prouza sice mluvil o jejich pití v množném čísle, ale před podivným ředitelem Kabátem nestála žádná sklenka, ani plná, ani prázdná. Na stolku byly jen dvě, a tu druhou, pro mne, vytáhl oslnivý pán domu z příborníku sotva před minutou, hned na začátku své řečnické tirády.

(z povídky Svědectví lékárníka Jandery)

Šli jsme k němu do bytu, kde jsme jako školáci často psali společně úkoly a který se z rodinného, kde bydlíval s matkou, změnil na mládenecký. Dvě nevalné místnosti, teď navíc bez ženské pečující ruky, nezanechávaly dvakrát lahodný dojem. Emilova maminka zemřela krátce po tom, co se vrátil z vojny. Asi o půl roku předběhla i paní Karábkovou, kterou nemuseli do rakve ani převlékat, protože snad už jiné než černé šaty ani neměla. Emil otevřel šatník: Čti!

Četl jsem na dveřích: LUKÁŠKU JSI VRAH!!!!

A na druhém křídle: JÁRA TI ODPUSTIL JÁ NE!!!!

Písmena byla černá, kostrbatá, leskla se, zdála se lepkavá, ale byla suchá.

Emil stál bokem a pozoroval mě.

Co blázníš? zeptal jsem se. Proč to sem čmáráš?

Každý týden jedno slovo, řekl. Vždycky ráno, když se jdu oblékat.

Myslel jsem, že jsi na celou tu nešťastnou věc dávno zapomněl.

Nedovolí. Ona to nedovolí, řekl.

Zamračil jsem se. Přece mi nechceš namluvit, že tyhle hrozby píše nebožka paní Karábková?! Když jsem ten nesmysl vyslovil, pohoršilo mě to ještě víc.

A kdo jiný? namítl Emil věčně.

Víš přece, co dovedou sny. Kolikrát já jsem už v noci třeba rozsvítil, ani o tom nevím, a ráno se mě žena ptá, proč nezháším lampu, když už musím do noci číst, ačkoli já přísahám, že jsem zhasl... blábolil jsem, ale přerušil mě.

Vím svoje. Neukazuju ti to, abys mě přesvědčoval, že si to píšu ve spánku sám. Říkám si jen, že by to měl vědět ještě někdo mimo mě. Já už totiž... Nepřerušuj mě, já tady dlouho nebudu. Dnes v noci u mě byl Jarda.

Vyskočil jsem, ale Emil pokračoval a mých reakcí si nevšímal.

Omlouval se mi, že s tím nemůže nic dělat, že je matka neoblomná, ale abych se nebál, že trestem není smrt, nýbrž jen ta hrůza před ní. Proto prý i ty nápisy a sny, potom že už bude všechno, jak má být. Ale to že prý teď ještě, ještě pár dní, nemůžu pochopit. Ujistil mě, že tam budeme dobrými přáteli. Emil otevřel druhou, užší půlku šatníku s policemi:

Tohle jsem našel dnes ráno.

Nápis zněl: ZEMŘEŠ Z NEDĚLE NA PONDĚLÍ VE 4 RÁNO!!!!

Na datum je to 27. ledna, vysvětlil mi.